

PERCEPȚIA PUBLICĂ A FENOMENULUI DE CORUPȚIE ÎN ROMÂNIA

Coordonatori : Dr. Dan Banciu și Dr. Sorin M. Rădulescu
Drd. Ecaterina Balica, Drd. Roxana Bratu, Drd. Cristina Dâmboeanu

Tendențele de creștere a diverselor fapte de corupție în societatea românească reprezintă un fenomen real, ale cărui mecanisme de producere, consecințe sociale și moduri de soluționare interesează atât factorii cu rol de prevenire și control social, cât și opinia publică interesată de diminuarea acestui "flagel" în diferite sectoare de activitate economică, politică, socială și administrativă. Pentru acest motiv, specialiștii consideră că, un element important care trebuie avut în vedere în evaluarea fenomenului de corupție îl reprezintă percepția socială și reacția opiniei publice față de definirea diferitelor acte de corupție și a mecanismelor lor de producere și manifestare.

Cercetarea și-a propus:

- să identifice percepția populației cu privire la intensitatea și gravitatea problematicii corupției, a cauzelor, consecințelor și evoluției sale în viitor
- să estimeze nivelul corupției experimentate de către subiecții intervievați și a atitudinilor acestora față de diferite acte de corupție
- să evalueze credibilitatea instituțiilor implicate în prevenirea și controlul acestui fenomen
- să estimeze eficiența măsurilor legislative, economice, sociale și politice pentru prevenirea și combaterea sa.

Corupția este percepută ca fiind **cea mai gravă problemă socială** a României, situându-se înaintea altor probleme sociale cu care se confruntă populația, cum ar fi: *sărăcia, lipsa locuințelor și a locurilor de muncă, birocrația excesivă* etc.

Corupția este definită de populație ca având o amploare și intensitate deosebite în momentul de față. Ea afectează interesele particulare și generale ale societății prin însușirea și folosirea resurselor publice în interes personal, darea, luarea de mită și traficul de influență exercitate de persoane cu funcții publice sau politice, derularea unor afaceri și tranzacții ilegale, ca și ocuparea unor funcții publice prin relații preferențiale.

Corupția este percepută de populația chestionată din mai multe perspective. Perspectiva **normativă** este predominantă și identifică acest fenomen cu obținerea unor avantaje materiale sau morale din exercitarea unor funcții publice. Perspectiva **politică** este prezentă datorită implicării în acest fenomen a unor persoane care exercită funcții politice sau publice, obținând avantaje substanțiale de pe urma acestora.

Din perspectiva **socială** corupția este considerată ca fiind principalul factor care a determinat polarizarea societății românești la două extreme: **cei săraci** - care formează marea majoritate a populației României și care continuă să creadă în virtuțile moralității și respectării legalității și **cei bogați** sau în curs de a se îmbogăți - între care se numără cei favorizați de putere sau autorități ori care se identifică cu acestea. Aceștia ignoră moralitatea sau legalitatea, utilizând pentru satisfacerea intereselor lor tot felul de mijloace ilicite între care, corupția și fraudă.

Între **cauzele** principale ale **corupției** estimate de populație se numără cele care privesc factorii politici și economici precum: *dorința celor de la putere de a se îmbogăți rapid* asociată cu *lipsa de interes a acestora de a*

lupta efectiv împotriva corupției ca și nivelul scăzut al salariilor celor care lucrează în sectorul public.

Majoritatea subiecților consideră că guvernele care s-au succedat în perioada de tranziție nu au reușit să reducă simțitor corupția, ea fiind considerată o adevărată maladie socială care afectează nivelul de viață al oamenilor.

Populația se simte cel mai mult afectată în mod personal de faptele de corupție în relația pe care o are cu unele instituții publice, cum ar fi cele din sănătate, administrație publică, vamă, școală, poliție, barou de avocați etc. Subiecții investigați evidențiază că fenomenul de corupție se manifestă și în realizarea actului de justiție prin presiunile politice și de altă natură asupra magistraților, încercările de corupere a unor magistrați și traficul de influență exercitat de unii avocați pe lângă magistrați.

În ceea ce privește **prevenirea și controlul corupției**, cele mai eficiente instituții sunt percepute de subiecți ca fiind: *Parchetul Național Anticorupție, mass-media, justiția și poliția*. Ca **soluții propuse pentru prevenirea și controlul corupției** subiecții consideră ca fiind mai importante:

- înăsprirea sancțiunilor pentru faptele de corupție;
- adoptarea unor legi anticorupție eficiente și care să se aplice indiferent de persoană sau statutul acesteia;
- publicarea corectă a declarațiilor de avere ale politicienilor;
- reforma în justiție;
- respectarea deontologiei profesionale de către funcționarii publici.

Dincolo de toate aceste estimări, în mare parte pesimiste, privind amploarea și gravitatea corupției în România, majoritatea populației este

optimistă în privința evoluției viitoare a acestui fenomen considerând că el se va diminua sensibil, dacă va fi contracarat cu fermitate și eficiență de factorii specializați de control social și prin implicarea tuturor cetățenilor care au cunoștință sau care se confruntă cu fapte de corupție.

ANALIZA DATELOR STATISTICE PRIVIND INFRAȚIUNILE DE CORUPȚIE ÎN PERIOADA 1990-2004

Ecaterina Balica, Daniela Todose, Roxana Bratu

Studiul este conceput astfel încât să cuprindă pe de o parte, informații referitoare la tendințele evoluției infracțiunilor de corupție în perioada 1990-2004, iar pe de altă parte informații rezultate din analiza sentințelor judecătorești definitive date în cazul dosarelor privind infracțiunile de corupție instrumentate în 2003.

Analiza datelor statistice obținute de la instituțiile abilitate cu instrumentarea și sancționarea faptelor de corupție produse în perioada 1990-2004 ne oferă informații privind activitatea acestor instituții în condițiile în care au avut loc modificări ale legislației referitoare la actele de corupție, reorganizarea instituțiilor respective sau înființarea unor instituții noi specializate în instrumentarea dosarelor de corupție.

De aceea, analiza datelor statistice referitoare la actele de corupție necesită luarea în considerare a principalelor evenimente care s-au produs în perioada analizată și care, credem, au avut o influență asupra evoluției numărului de infracțiuni de corupție descoperite și, mai ales, sancționate. Astfel, dacă într-o primă etapă, situată între 1990-1993, aceste instituții s-au implicat, într-o mică măsură, în combaterea actelor de corupție, după această perioadă se poate remarca o intensificare a acțiunilor instituțiilor abilitate în instrumentarea cauzelor de corupție, îndeosebi după ce aceste instituții au trecut printr-o perioadă de reorganizare (este, de exemplu, cazul poliției a cărei activitate a fost organizată conform prevederilor din Legea nr. 26 din 12 mai 1994). De asemenea, după această perioadă, s-au intensificat

eforturile legiuitorului de a îmbunătăți cadrul legislativ, lărgindu-se sfera faptelor de corupție prin incriminarea și sancționarea unor noi fapte de corupție în urma adoptării Legii 78/2000 și a Legii 161/2003.

În anul 2002, s-a înființat Parchetul Național Anticorupție, instituție care a trecut și ea într-o perioadă scurtă de activitate printr-o serie de schimbări impuse de specificul acțiunilor în care specialiștii săi au fost implicați. Eforturile guvernelor României îndreptate spre îndeplinirea condițiilor necesare integrării României în Uniunea Europeană s-au concretizat, pe de altă parte, și în adoptarea unor Strategii Naționale Anticorupție, care au încercat să conjuge eforturile tuturor instituțiilor implicate în activitatea de prevenire și control al faptelor de corupție.

Pentru a ilustra evoluția infracțiunilor de corupție în perioada 1990-2004, am utilizat datele furnizate de trei instituții implicate în activități de cercetare, urmărire penală și sancționare a faptelor de corupție, respectiv Inspectoratul General al Poliției Române, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul Justiției. Astfel, dacă statisticile Inspectoratului General al Poliției Române ne oferă informații privind numărul persoanelor cercetate pentru săvârșirea unor fapte de corupție, cele ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție prezintă situația cauzelor soluționate și a inculpaților trimiși în judecată, în timp ce datele Ministerului Justiției oferă o imagine sugestivă despre persoanele condamnate definitiv pentru infracțiuni de corupție.

Analiza criminologică a sentințelor definitive date în cazul faptelor de corupție din anul 2003 a avut ca obiective :

- a) Măsurarea dimensiunilor corupției legale pe anul 2003;
- b) Alcătuirea unui profil social al corupătorului;

- c) Stabilirea unor modalități de prevenire și control a fenomenului corupției.

Sistemul judiciar, în ansamblul său, cheltuiește resurse importante pentru a afla ce fel de tranzacții (economice, comerciale sau financiare) au avut loc în realitate și dacă ele au fost sau nu corupte. Problema principală în legătură cu sentințele judecătorești ca sursă de informații, o reprezintă faptul că numărul acestora este foarte mic, comparativ cu numărul real al faptelor de corupție, așa încât ele nu reflectă nici frecvența fenomenului și nici sectoarele cele mai vulnerabile la corupție.

Analiza criminologică s-a dorit una exhaustivă, intenția fiind să se studieze toate sentințele judecătorești rămase definitive pentru infracțiuni de corupție. Datorită faptului că nu toate instanțele de judecată din teritoriu au răspuns apelului colectivului nostru de cercetare, aceasta a inclus doar pe o parte a sentințelor judecătorești rămase definitive pentru infracțiuni de corupție. Prin urmare, au fost incluse în analiza noastră 103 sentințe judecătorești definitive pentru infracțiuni de corupție în care au fost condamnați definitiv 147 de inculpați.

Ca instrument principal de cercetare a fost utilizată *fișa criminologică*, care a cuprins un număr de patru dimensiuni: infracțiunea, autorul infracțiunii, domeniile vizate prin infracțiune, cu alte cuvinte domeniile vulnerabile la corupție, judecarea cauzei și pedeapsa aplicată de instanță. Fiecare dimensiune a fost operaționalizată, ajungându-se la mai mulți indicatori. Astfel, dimensiunea infracțiune, cuprinde date referitoare la distribuția pe județe a inculpaților condamnați pentru fapte de corupție, distribuția infracțiunilor de corupție în funcție de categoriile stabilite de normativul penal, mediul în care s-a săvârșit infracțiunea, concursul de infracțiuni, modul de operare, circumstanțele în care s-a săvârșit infracțiunea

și cuantumul sumelor de bani oferite sau primite de inculpați. A doua dimensiune, care privește autorul infracțiunii, a fost evaluată prin următorii indicatori, care vizează în principal profilul social al condamnatului: vârsta, sexul, antecedentele penale, nivelul de instruire, starea civilă. Domeniile vulnerabile la corupție constituie a treia dimensiune, acoperind ariile principale în care au avut loc cele mai frecvente fapte de corupție.

A patra dimensiune cuprinde indicatori precum: durata urmăririi penale, durata judecării procesului în fond, durata desfășurării procesului, de la sesizarea instanței de fond până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele aplicate pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de Codul Penal și de legile speciale, contopirea pedepsei și suspendarea executării pedepsei.

Analiza statistică a datelor referitoare la infracțiunile de corupție în perioada 1990-2004 pune în evidență existența a două subperioade caracterizate de tendințe contrastante. Această situație este valabilă atât pentru datele statistice privind infracțiunile cercetate, cât și pentru datele privind persoanele condamnate pentru infracțiuni de corupție.

Referitor la *evoluția numărului infracțiunilor de corupție cercetate de poliție* remarcăm prezența a două tendințe: prima crescătoare, specifică perioadei 1991-1997 (+30%), iar a doua descrescătoare, în perioada 1999-2004 (-10%). Dinamica persoanelor cercetate de poliție (datele au fost disponibile doar pentru perioada 1996-2003) este caracterizată de o evoluție oscilantă, perioadele de creștere a numărului de persoane cercetate alternând cu cele de descreștere a aceleiași categorii de persoane.

Analiza datelor statistice privind *evoluția numărului cauzelor soluționate de către Parchet* pune în evidență o tendință de creștere în

intervalul 1991-1997, descreștere în intervalul 1998-2002 și creștere din 2003. În ceea ce privește distribuția inculpaților pentru infracțiuni de corupție în funcție de o serie de indicatori socio-demografici, statisticile Parchetului de pe Lângă Înalta Curte de Casație și Justiție evidențiază faptul că, în acest tip de infracțiuni se implică, îndeosebi, bărbații, în special cei cu vârsta cuprinsă în intervalul 21-54 de ani. De asemenea, cei mai mulți inculpați provin din mediul urban și nu au antecedente penale. Persoanele cu un nivel de instrucție scăzut și mediu sunt anchetate pentru dare de mită și trafic de influență, iar cele cu studii superioare pentru celelalte categorii de infracțiuni de corupție.

În perioada supusă analizei noastre, în ceea ce privește **numărul persoanelor condamnate definitiv pentru infracțiuni de corupție**, se impune să apelăm, iarăși, la segmentarea analizei în cele două subperioade utilizate și în cazul datelor privind infracțiunile cercetate.

Analiza modificărilor procentuale ale numărului de persoane condamnate definitiv pentru infracțiuni de corupție relevă o tendință de creștere a numărului acestora pentru intervalul 1991-1997 de +28,7% și de scădere pentru anii 1998-2003 de -6,7%.

Analiza sentințelor judecătorești rămase definitive în anul 2003 relevă faptul că, din totalul de 207 infracțiuni săvârșite de cei 147 de inculpați, cele mai multe infracțiuni pentru care s-au dispus pedepse privative de libertate (52%) sunt cele de trafic de influență (art. 257 C.P.), urmate de acelea de luare de mită (25%), dare de mită (20%), cele mai puține fiind cele de primire de foloase necuvenite (1%). Comparativ cu perioada 1998-2002 se constată o creștere a ponderii condamnărilor definitiv pentru infracțiunile prevăzute de art. 254 C.P.

În peste jumătate din cazuri (55%), sumele implicate s-au situat între 150-200 Euro. Referitor la sumele de peste 500 Euro s-a constatat că în jumătate din cazuri au fost pronunțate sentințe privative de libertate cu suspendarea condiționată a executării.

Analiza datelor privind persoanele condamnate evidențiază faptul că toți inculpații cu studii superioare au fost condamnați pentru infracțiuni de luare de mită.

Remarcăm o creștere semnificativă a numărului persoanelor condamnate din rândul funcționarilor cu atribuții de control, comparativ cu anii precedenți. Aceștia reprezintă, în 2003, o treime din cazurile analizate în prezentul studiu.

Rezultatele înregistrate în studiul de față justifică o analiză aprofundată a tuturor cauzelor de corupție de la implementarea măsurilor de politică penală începute cu adoptarea Legii 78/2000 și completată cu alte măsuri atât în plan legislativ, cât și administrativ.

PROGRAME DE JUSTIȚIE RESTAURATIVĂ ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ (Analiză documentară)

Drd. Ecaterina Balica, Drd. Adriana Cușmir, Drd. Raluca Simion, Drd. Mihai Micle, Drd. Cristina Dâmboeanu

Lucrarea prezintă cele mai importante aspecte ale conceptului de justiție restaurativă, principiile și obiectivele acesteia precum și formele de justiție restaurativă implementate în diverse state. Pe de altă parte, analiza documentară realizată de autori cuprinde și descrierea principalelor programe de justiție restaurativă dezvoltate până în prezent în țările cu tradiție în acest domeniu.

Accentul este pus pe prezentarea particularităților legate de modul de organizare a programelor, instituțiile implicate în derularea acestora, categoriile de infracțiuni pentru care se pot aplica procedee restaurative, momentul în care un caz poate fi trimis către un program de justiție restaurativă, condițiile necesare includerii acestuia într-un program restaurativ, criteriile de selecție a personalului, rezultatele obținute ca urmare a utilizării practicilor restaurative.

Acolo unde sursele bibliografice ne-au permis, am făcut referiri și la modificările legislative adoptate de unele state pentru a permite o mai bună funcționare și extindere a programelor de justiție restaurativă.

Justiția restaurativă propune o nouă modalitate de abordare a criminalității care pune accent pe responsabilizarea infractorului, implicarea victimei și a comunității în actul de justiție, repararea prejudiciului produs victimei și comunității și restabilirea ordinii sociale perturbată de

infracțiune, spre deosebire de sistemul clasic de justiție retributivă în care accentul era pus pe pedepsirea infractorului.

Primele programe au fost puse în practică în țările cu un sistem de common law: Canada, Statele Unite, Australia, Noua Zeelandă. În prezent, în aceste state programele de justiție restaurativă s-au dezvoltat puternic și se aplică astăzi pe scară largă, atât pentru infractori minori, cât și majori, pentru un spectru larg de infracțiuni. Cele mai des întâlnite forme de programe de justiție restaurativă sunt: medierea, conferințele familiale, panelurile de victime care se adresează agresorilor, cercurile de verdict, munca în folosul comunității, grupurile comunitare de sprijin pentru victimele infracțiunilor și infractori.

În Europa, programele de justiție restaurativă au fost implementate recent, iar numărul de cazuri rezolvate printr-un program restaurativ este încă destul de scăzut, comparativ cu cel al cazurilor care fac obiectul unei condamnări penale în justiția clasică. Dintre programele de justiție restaurativă cunoscute, la nivelul Europei au fost experimentate, până în momentul de față, medierea, reparația și grupurile comunitare de suport pentru victime și infractori.

În timp ce în Canada, Statele Unite sau Australia programele de justiție restaurativă se adresează atât infractorilor minori, cât și majorilor, în Europa programele s-au adresat în special infractorilor minori și doar într-o mică măsură infractorilor adulți.

Dacă în prima fază eforturile inițiatorilor programelor de justiție restaurativă se orientau către multiplicarea numărului acestora, în prezent majoritatea adeptilor justiției restaurative s-au concentrat și în direcția formulării unor principii care să fie aplicate în programele naționale și internaționale de justiție restaurativă. În acest sens, menționăm elaborarea de

către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a documentului din 15 septembrie 1999 *Recomandarea (99)19 privind medierea penală* și a documentului aprobat în 2002 de către ONU *Principiile fundamentale privind aplicarea programelor de justiție restaurativă în domeniul penal*.

Deși în prezent unele forme de justiție restaurativă, precum medierea sau munca în folosul comunității se implementează în numeroase state, există variații de la un stat la altul (sau chiar în cadrul unui singur stat) în funcție de: tipul de delict, categoriile de delincvenți care sunt eligibile pentru program și instituția care derulează programul.

Dacă la începuturile sale, justiția restaurativă se adresa infracțiunilor cu un grad scăzut de pericolozitate, în prezent ele se aplică inclusiv infracțiunilor foarte grave, așa cum este cazul SUA unde ședințele de mediere se pot organiza inclusiv pentru infracțiunile de omor.

Programele de justiție restaurativă pot fi derulate din inițiativa guvernului, a autorităților judiciare, a organizațiilor neguvernamentale, a organizațiilor religioase sau a universităților. Fiecare dintre aceste instituții poate dezvolta propriile programe de justiție restaurativă, dar există și cazuri în care se construiesc adevărate rețele de instituții care colaborează, pe baza unor protocoale, în derularea unor programe.

Impactul studiului asupra politicii Ministerului Justiției

Analiza noastră se vrea a fi un argument pentru promovarea acestor practici de justiție restaurativă și în România, cu atât mai mult cu cât în prezent organismele internaționale recomandă utilizarea modelului de justiție restaurativ, atunci când situația permite acest lucru. Amintim în acest sens, *Recomandarea R(99)19 a Consiliului Europei privind medierea în*

materie penală și Principiile fundamentale privind utilizarea programelor de justiție restaurative în materie penală adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 2002.

De altfel, modelul de justiție restaurativă a fost experimentat și în România începând din anul 2003 când au fost înființate două Centre de Justiție Restaurativă în București și Craiova. Cadrul legal a fost asigurat de ordinele ministrului de justiție 1075/C/2002, 2415/C/2003 și 400/C/2004 privind înființarea, funcționarea și continuarea activității Centrelor de Justiție Restaurativă din București și Craiova.

Centrul de Resurse Juridice, Direcția de Reintegrare Socială și Supraveghere din Ministerul Justiției, Fundația „Familia și Ocrotirea Copilului” au fost instituțiile care au colaborat la realizarea acestui program. Finanțarea a fost asigurată de către Departamentul de Dezvoltare Internațională al Guvernului Marii Britanii (2003) și Uniunea Europeană prin programul PHARE (2004).

În program puteau fi incluși doar minorii (infractori și victime) care au fost implicați în infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a victimei sau infracțiuni de furt prevăzute de articolele 208 CP sau 209 CP. Părțile implicate în conflict puteau fi beneficiare ale serviciilor de mediere.

Rapoartele de evaluare a activității celor două centre au evidențiat aspectele pozitive ale serviciilor de mediere oferite de centre, dar au subliniat și dificultățile pe care acestea le-au întâmpinat în derularea programului (lipsa de autoritate și legitimitate a centrelor, slaba implicare a comunității, colaborare dificilă cu unele instituții implicate în program,

cadru legislativ care nu permite includerea în program decât a unor infracțiuni)¹.

Adoptarea recentă a *Legii privind medierea și organizarea profesiei de mediator* face din această analiză o sursă de informare pentru toți cei care urmează a fi implicați în activitatea de mediere, pentru a avea o imagine de ansamblu asupra modelului justiției restaurative și pentru a putea astfel experimenta în cunoștință de cauză principiile acestui model.

¹ S. M. Rădulescu, Dan Banciu, E. Balica, C. Dâmboeanu, *Evaluarea proiectului experimental de justiție restaurativă derulat în București și Craiova*, Raport Centrul de Resurse Juridice, 2004

PARTICULARITĂȚI SOCIO-DEMOGRAFICE ALE AUTORILOR ȘI VICTIMELOR INFRAȚIUNILOR DE OMOR

Drd. Ecaterina Balica

Tot mai mulți autori interesați de problematica criminalității violente au semnalat lipsa studiilor centrate pe analiza diverselor aspecte ale problematicii infracțiunilor de omor în spațiul european, în comparație cu numeroasele studii realizate în alte zone ale lumii precum, SUA sau Canada.

În încercarea de a suplini aceste lacune ale activității științifice europene cercetătorii și-au orientat eforturile și spre investigarea factorilor și condițiilor care determină comportamentul criminal, a factorilor care influențează producerea infracțiunii de omor, construirea unor tipologii ale autorilor și victimelor sau identificarea particularităților istorice, geografice și sociale ale evoluției omorurilor în diverse perioade de timp.

Studiile de criminologie și, mai ales, cele de victimologie abordează tot mai des aspecte referitoare la victimele diverselor infracțiuni fie pentru a identifica particularitățile persoanelor afectate de actul infracțional și de a elabora programe de prevenire a victimizării, fie de a-și argumenta punctul de vedere privind implicarea/vinovăția/nevinovăția victimelor în producerea actului criminal.

Informațiile pe care specialiștii le au la dispoziție atunci când tratează problematica victimelor criminalității provin din surse diferite : interviuri cu victime și persoane din anturajul lor, dosarele penale ale persoanelor condamnate pentru diverse infracțiuni, dosare care conțin informații obținute în urma probelor administrate, datele din anchetele de victimizare sau din

statisticile diverselor instituții. Dat fiind natura infracțiunii pe care am avut-o în vedere, informațiile noastre nu puteau să constituie, în acest moment, decât rezultatul convorbirilor avute cu agresorii. Rămâne ca pe măsură ce vom înainta cu prelucrarea acestor date să trecem și la analiza dosarelor penale pentru a putea asigura demersului nostru de identificare a caracteristicilor victimelor, dar și de tipologizare a victimelor omorului acuratețea metodologică necesară.

Ancheta: « *Politici penale și dinamica infracțiunii de omor în ultimii 20 de ani* » realizată în anul 2004 de către Administrația Națională a Penitenciarelor, Institutul Național de Criminologie și Institutul de Sociologie al Academiei Române și-a propus să contribuie la dezvoltarea investigațiilor legate de această temă din România și să ofere informații referitoare la infracțiunea de omor care vor putea fi utilizate în acțiunile de prevenire și control, dar și de reintegrare a infractorilor în societate după executarea pedepsei privative de libertate.

Cercetarea s-a desfășurat pe un eșantion (N=626 de persoane) reprezentativ pentru populația infractorilor condamnați definitiv care au săvârșit infracțiunile de omor prevăzute în Codul Penal la articolele: omor - art. 174, omor calificat - art.175 și omor deosebit de grav - art. 176. Au fost excluse astfel, tentativa de omor, uciderea din culpă și pruncuciderea. În cadrul de eșantionare au fost incluse persoanele condamnate definitiv pentru infracțiunea de omor, cu vârsta peste 18 ani, cetățeni români, infractori intrați în sistemul penitenciar în perioada 1988-mai 2004.

Studiul și-a propus să trateze aspecte referitoare la:

- Agresori, mediul familial în care au evoluat, familiile pe care și le-au constituit;

- omorul conjugal, dar și la alte tipuri de omoruri comise în spațiul familial. Ne referim aici la omorul comis asupra părinților, la cel dintre frați sau omorul comis între alte rude. Prin urmare, extindem sfera noțiunii de omor familial astfel încât să cuprindem toate actele săvârșite cu intenție, în care sunt implicate persoane care fac parte din aceeași familie și care au ca urmare moartea uneia dintre ele;
- victimele infracțiunilor de omor (sexul victimei, vârsta, ocupația, relațiile dintre infractor și victimă, nivelul de instrucție, relația dintre infractori și victime).